

Esperanto en "natuurlijke talen"

Toren van Babel nieuwe versie

Vertalen via Internet

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

33ste jaargang 2002/1 (193)
januari-februari

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperanto-Bond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-mail: horizontaal@fel. esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Ivo Durwael, Eddy Raats.

Medewerkers:

Paul Peeraerts, Guido Van Damme, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, P.J. Doumen, Marc Van den Bempt, Dirk De Weert e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.
Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

Van de Voorzitter

Nieuwjaarswensen

Aan allen een voorspoedig en gelukkig 2002...en volgende jaren. Het lijkt banaal, voorbijgestreefd, maar dat is het niet. We moeten elkaar het goede blijven toewensen en het nieuwe jaar is daar een uitgelezen ogenblik voor.

Deze maal doe ik er echter een hele schep bovenop en dit vanuit het diepste van mijn ziel.

"Gelukkig en voorspoedig 2002" voor heel de wereld. Aan mijn naasten en vrienden, aan mijn samideanoj en nog meer aan mijn malsamideanoj. Aan allen die honger en ellende kennen. Aan alle slachtoffers van terreur, gelijk waar ter wereld en van welke aard dan ook. Aan allen die in het verleden hun wereld zagen instorten, ik hoop vurig dat zij in 2002 het geluk mogen (terug)vinden en opnieuw geloven in een leefbare en betere wereld. Mijn wensen gaan zeker naar die 4/5 van de mensheid dat onder de armoedegrens moet leven. De uitvoering van onze wensen moeten we niet de anderen overlaten, wonderen bestaan alleen maar als we ze zelf een handje helpen.

Als we in 2002 een deel van ons "teveel" zouden afstaan aan de in nood verkerende medemens, met het besef dat deze inspanning uiteindelijk een zeer winstgevende investering is voor wat ons allen zo nauw aan het hart ligt: "Vrede en Geluk"

Eddy Raats

Voorzitter FEL

Inhoud

EEN LUDIEKE STRIJD TUSSEN ESPERANTO EN HOEGENAAMD 'NATUURLIJKE' TALEN.

1. Het Nederlands

Het Esperanto wordt nog steeds verweten een kunstmatige taal te zijn. Maar hoe 'natuurlijk' zijn de andere talen dan wel? Hoe natuurlijk is het inprenten van de vele grammaticale regels en hun uitzonderingen? En denk eens aan de talen die meer uitzonderingen dan regels hebben, waarover bijvoorbeeld leerlingen Frans vaak weeklagen.

Wie van ons heeft geen rijtjes onregelmatige werkwoorden, naamvallen, e.d. moeten instuderen? En wie van ons kent deze nog steeds vlekkeloos? Ook het Nederlands is lang geen logische taal, zoals blijkt uit onderstaand gedicht.

Sommige mensen zeggen "Nederlands is een moeilijke taal"
Lees dan onderstaand stukje en u weet het allemaal.

Het meervoud van slot is sloten,
Maar toch is het meervoud van pot geen poten.
Evenzo zegt men altijd een vat en twee vaten,
Maar zal men zeggen een kat en twee katen?
Wie gisteren ging vliegen, zegt heden ik vloog
Dus misschien ook van wiegen ik woog?
Nee mis ! Want ik woog is afkomstig van wegen,
Maar... is nu ik voog een vervoeging van vegen?
En van het woord zoeken vervoegt men ik zocht,
En hoort dus bij vloeken misschien ook ik vlocht?
Alweer mis, want dit is afkomstig van vlechten,
Maar ik hocht is geen vervoeging van hechten.
Bij roepen hoort ik riep, maar bij snoepen geen sniep.
Bij lopen hoort liep, maar bij slopen geen sliep,
Want dit komt van roepen en u ziet terstond
Zo draaien we vrolijk in het cirkeltje rond.
Van raden komt ried, maar van baden geen bied,
Dit komt van bieden (ik hoop dat u 't nog ziet).
Ook hiervan komt bood, maar van wieden geen wood,
U ziet, de vewarring is akelig groot.
Nog talloos veel voorbeelden kan ik u geven,
Want gaf hoort bij geven, maar laf niet bij leven,
Men spreekt van wij drinken, wij hebben gedronken,
Maar niet van wij hinken, wij hebben gehonken.
Het volgende geval is bijna te bont!
Bij slaan hoort ik sloeg, niet ik sling of ik slond.
Bij staan niet ik stoeg, niet ik sting maar ik stond.
Bij gaan hoort ik ging en niet ik goeng of ik gond.
Een mannetjes-kat noemt men doorgaans een kater,
Hoe noemt u een mannetjesrat ? Soms een rater?
Zo heeft het Nederlands verschillende kwalen,
Niettemin is en blijft het taal der talen.

(Ter herinnering aan Rood Gunsing, kunstenaar, fotograaf, drukker, 22-6-1925 - 25-6-1999).

2. Het Engels

Laten we dan nu eens het Engels onder de loupe nemen, want hierover bestaat er ook een heel leuk gedicht - weliswaar in het Engels.

Het handelt voornamelijk over de o-zo-logische uitspraak van deze taal. Gezien de lengte van dit gedicht wordt dit hier sterk ingekort weergegeven. Het originele bestaat uit maar liefst 146 regels, wat trouwens wel in verhouding is met de moeilijkheid van de taal. (Geïnteresseerden kunnen de volledige versie bekomen op de redactie.)

Bemerkenswaardig is dat zelfs de modernste spraakcomputers onderstaand gedicht niet volledig correct kunnen uitspreken! Kan jij het foutloos lezen?

The Chaos

by G. Nolst Trenite also known as "Charivarius" (1870 - 1946)

Dearest creature in creation
Studying English pronunciation,
I will teach you in my verse
Sounds like corpse, corps, horse and worse
I will keep you, Susy, busy,
Make your head with heat grow dizzy.
Tear in eye your dress you'll tear,
So shall I! Oh, hear my prayer,
Pray, console your loving poet,
Make my coat look new, dear, sew it!

Just compare heart, beard and heard,
Dies and diet, lord and word,
Sword and sward, retain and Britain.
(Mind the latter, how it's written).
Now I surely will not plague you
With such words as vague and ague,
But be careful how you speak,
Say break, steak, but bleak and streak.
Blood and flood are not like food,
Nor is mould like should and would.

Mark the difference, moreover,
Between mover, plover, Dover,
Camel, constable, unstable,
Put, nut; granite, and unite.
Reefer does not rime with deafer,
Feoffer does, and zephyr, heifer.
Compare alien with Italian,
Dandelion with battalion.
Sally with ally, yea, ye,
Eye, I, ay, aye, whey, key, quay.

Say aver, but ever, fever.
Neither, leisure, skein, receiver.
Never guess--it is not safe:
We say calves, valves, half, but Ralph.
Heron, granary, canary,
Crevice and device, and eyrie,
Finally: which rimes with "enough"
Though, through, plough, cough, hough, or tough?
Hiccough has the sound of "cup."
My advice is--give it up!

3. Het Esperanto

Tenslotte hebben we een gedicht over het Esperanto... maar - zoals je weet heeft Esperanto nagenoeg geen uitzonderingen, dus waarom zou er een gedicht over gemaakt worden?

Wel, dit gedicht is een samenvatting van de grammatica- en woordvormingsregels in het Esperanto. De volledige basisgrammatica zit erin vervat, evenals de meest voorkomende voor- en achtervoegsels. Dit om de eenvoudigheid van Esperanto aan te tonen.

Het gedicht is in het Nederlands geschreven door Ivo Durwael, geïnspireerd op het Duitse "die ganze E-Grammatik in einem einzigen Gedicht" (de ganse Esperanto-grammatica in één enkel gedicht - auteur onbekend), dat eveneens op de redactie te verkrijgen is.

De Esperanto-grammatica in één enkel gedicht
door Ivo Durwael

Bepaald lidwoord, altijd **la**
Voor een onbepaald nada
Stam plus **o** is substantief
Met een ***a*** wordt 't adjectief
Meervoud vorm je met een **j**
Bijwoord eindigt op een **e**
Voor de zin *Ik heb je lief*
Maakt de **n** nominatief
Noemvorm kan ik aan een **i** herkennen
Maar met **os** de toekomst verkennen
Wat ik nu doe dat krijgt **as**
En met **is** wat gisteren was
-us drukt een verzuchting uit
en met **u** moet ik vooruit

-obl- betekent eigenlijk maal
-op- een deel in deze taal
met een **-in-** bij elk woord
maak ik vrouwelijk als het hoort
en met **-eg-** maak ik iets groot
terwijl **-et-** meer past bij koot
-ist- gebruik je voor beroep
terwijl **-ar-** dient voor een groep
-estr- maakt je de baas
terwijl **-ing-** kan voor een vaas
uitgang **-estr-** laat je bevelen
en met **-aĉ-** je afkeer kwelen
een **-ul-** heeft d'eigenschap van 't woord
vooraan **fi-** maakt je verstoord
-em- wijst ons een neiging aan
en met **-an-** pak je het lid-zijn aan
-er- betekent 't kleinste deel
en **mal-** net het tegendeel
woord met **-ebl-** kan je misschien
maar met **eks-** heb je 't gezien
voor een groep gebruik je **-ar-**
en met **ge-** vorm je een paar
bo- is door de echt verwant
dis- verspreidt iets over 't land

re- is weerom en terug
en met **-il-** werk je heel vlug
-ad- geeft aan een lange duur
ek- begin je iets met vuur
-ec- helpt je begrippen maken
-aĵ- voor meer concrete zaken
-uj- is voor een recipiënt
pra-, die voorhistorie kent
-ej- is voor een plaats of oord
-ind- geeft waarde aan een woord
-id- is voor afstammeling
-um- als niets past voor je ding.

4. Besluit

Uiteraard blijkt dat het Esperanto in vergelijking het beste uit de hoek komt. Leer een honderdtal woordstammen en met bovenstaande voor- en achtervoegsels maak je al snel enkele duizenden woorden. Zonder enige uitzondering. Makkelijk, niet?

En... is Esperanto nu minder natuurlijk dan een andere taal? Vraag dat maar eens aan één van de vele Esperanto-sprekers, of aan een kleuter die spreekt van 'ik loopte' naar analogie met 'ik lachte'...

Tenslotte nog even de volgende opmerking: het Esperanto is en blijft een volwaardige hulptaal die uitstekend dienst kan doen als andere talen geen uitweg bieden.

Maar deze andere talen moeten uiteraard zeker blijven bestaan, omwille van de cultuur en literatuur, zelfs al was het maar om er leuke gedichten over te lezen.

Lode Van de Velde

DE TOREN VAN BABEL... NIEUWE VERSIE

Drie poten volstaan voor stabiliteit... dat is de mening van Asger Ousager, een Deens filosoof, waar het betreft de Europese taalpolitiek (European Voice, 31 May-7 June, 2001, p. 14). Hij vertrekt vanuit de vaststelling dat de taaltoestand zoals hij nu is, en zoals hij door de uitbreiding van de Unie zal worden, onhoudbaar is, tenzij er iets verandert. Hij zet de problemen op een rijtje: de 11 Europese talen vertegenwoordigen op dit moment 110 taalparen. Met de uitbreiding zal dat oplopen tot een 380 paren. De huidige kost, voor het Europese parlement, betekent 30% van het totale budget van dat parlement... Men heeft geen verbeeldingskracht nodig om in te zien tot welke astronomische bedragen dat zou leiden indien niet aan die situatie wordt gesleuteld. Daarom stelt hij voor die toekomst tegemoet te gaan met slechts drie talen: Engels, Frans en Duits.

Zijn argumenten zijn waardevol. De rol van het Engels staat buiten elke discussie. Maar alleen het Engels is niet voldoende. Enerzijds zou dat een voor Frankrijk onverteerbare vernedering zijn. Te lang heeft het Frans immers een hoofdrol gespeeld in het internationale, vooral diplomatieke, leven. Verder stelt Ousagen ook dat Engels in het Noorden van Europa weliswaar zeer verbreid is, maar dat in het Zuiden de toestand voor die taal veel minder rooskleurig is. Daarbovenop komt nog dat Engels en Frans ongeveer evenveel moedertaalsprekers hebben en daarom recht op een gelijkwaardige behandeling.

Maar die realiteit van de harde cijfers noopt hem ertoe ook het Duits in het triootje op te nemen. Immers, Duits met 90 miljoen moedertaalsprekers (ongeveer een vierde van de huidige bevolking) kan moeilijk opzij worden geschoven, zeker als men ook in overweging neemt dat Duitsland, met ongeveer 22% van de Europese bevolking, goed is voor 60% van de financiële bijdragen. Het wordt tijd, zo stelt Ousager, dat de banvloek die op het Duits en het Duitse volk ligt, 55 jaar na het beëindigen van de oorlog en 11 jaar na het vallen van de Berlijnse muur, wordt gelicht. Ook bij die gedachte kunnen wij ons aansluiten.

Reorganisatie

Ousager ziet niet veel problemen om de Unie zodanig te herorganiseren dat een taalregime met drie talen werkbaar wordt. Elk van de drie talen heeft namelijk een aantal landen binnen zijn invloedssfeer waardoor zij een redelijk groot percentage van de bevolking vertegenwoordigen. Verder zitten in elk van die groepen een aantal landen waar een keuze tussen twee of drie talen mogelijk is. Die kunnen dus als een soort medium (of go-between) fungeren tussen de drie hoofdgroepen.

De Unie zou enkel het gebruik van die talen moeten verzekeren. Daartoe is het eigenlijk enkel nodig in de huidige situatie de plaats van het Duits te versterken. Het gevolg zou zijn dat de dreiging van de vele taalcombinaties (tot 380 paren) zou worden gereduceerd tot amper 6.

Lichtvoetig...

Toch stapt Ousager een beetje te licht over enkele problemen. Zo stelt hij taalkennis en taalbeheersing meteen gelijk met behoren tot de culturele invloedssfeer van het betrokken taalgebied. Taalonderzoek in Vlaanderen en Nederland toont echter duidelijk aan dat dezelfde taal gebruiken niet betekent dat men er ook gelijklopende culturele patronen op na houdt. (Zie in dat verband het artikel: Spraakverwarring nekt Nederlands-Vlaamse fusies, De Morgen, 3 nov. 2001.) En hoewel die drie grote gebieden ongetwijfeld de politieke, culturele en wetenschappelijke agenda's van de laatste 500 jaar hebben bepaald, wil dat niet zeggen dat in hun satellietgebieden altijd dezelfde richting wordt gevolgd.

Ook de Europese basisdemocratie zet Ousager op de helling. Hij stelt boudweg: Zonder zo'n drastische hervorming zal de taalziekte eerst en vooral het Europese Parlement ondermijnen. Men kan moeilijk van een parlement spreken wanneer zijn leden niet echt, rechtstreeks met elkaar kunnen spreken. Machinevertalingen zijn daarvoor niet efficiënt, hoe goed die ook mogen zijn. Een belangrijk deel van het parlementaire werk en van de gedachtewisselingen gebeuren niet in de algemene vergadering maar tijdens commissievergaderingen en in de wandelgangen. Indien parlementsleden dit niet kunnen doen, zonder de hulp

van een tolk, kunnen zij hun kiezers niet efficinët vertegenwoordigen.
Daarom moet een lidstaat die er voor kiest leden af te vaardigen die niet één van die drie Europese talen beheersen, zelf instaan voor - ik begrijp dat als "opdraaien voor de kosten" van (red.) - de vertaling.

Men kan zich afvragen wat er overblijft van de stelling die Dirk Sterckx verdedigde: taalkennis kan en mag nooit een eis tot verkiesbaarheid zijn. In het voorstel van Ousager wordt dat principe aan de wilgen gehangen. Is het daarom niet-realistisch? Is het daarom onverkoopbaar? Als het antwoord ja is, dan ziet het er slecht uit voor het Europese budget, en daardoor ook voor de Europese Unie zelf. Als het antwoord echter neen luidt, dan dringt zich des te sterker de vraag op welke talen dan wel gekozen moeten worden. Kiezen voor de drie vernoemde (Duits, Engels en Frans) heeft zo zijn voordelen, maar betekent dan wel dat 210 miljoen Europeanen geen vreemde taal hoeven te leren, maar 160 miljoen worden dan pas echt tweede rangsburgers. De garantie dat iedereen iedereen ten allen tijde verstaat is er niet.

Als kiezen toch moet, en als leren toch moet, waarom dan niet voor iedereen? En waarom niet een taal die een hoog leer/gebruiks-rendement heeft. Zo'n taal is ontegensprekelijk het Esperanto. Dat hoeft niet bewezen te worden, of beter dat heeft zichzelf als dusdanig al bewezen. Maar het zou nuttig en verhelderend zijn zo'n bewijs ook eens een keer wetenschappelijk te geven.

Een beetje als uitsmijter wil ik nog één puntje van kritiek op de opinie van Ousager toevoegen. In zijn artikel stelt hij: "Indien sommige Tsjechen geen Duits willen leren, of indien sommige Belgen geen Frans willen leren, kunnen zij één van de twee andere talen kiezen." Ik ben geen autoriteit voor de Tsjechen, maar voor de Belgen kan ik wel spreken. Daar moet ik opmerken dat zijn voorbeeld wel erg ongelukkig gekozen is. Want als er Belgen zijn die geen bezwaar maken voor het leren van vreemde talen, zijn het wel de Vlamingen (zij dus die Frans zouden moeten leren). Ook hiervoor vind je aanwijzingen in De Morgen, in het artikel: Vraag naar Nederlandse ondertitels is verrassend succes. Jammer genoeg heb ik niet de juiste referenties van het artikel. Neen, diegenen die geen vreemde taal willen leren zijn juist diegenen die tot een grote taalgroep behoren. Van hen hoort men steevast het argument dat een vreemde taal voor hen te moeilijk is of dat het voor hen niet nuttig is. Dat is precies de realiteit waar Vlaanderen gedurende meer dan 50 jaar heeft moeten vechten. Nu is de situatie verbeterd, dank zij de betere economische positie van Vlaanderen in België, maar men kan moeilijk stellen dat de bereidheid van Franstaligen om Nederlands te leren veel groter is geworden. Eerder kan men vaststellen dat de bereidheid van Vlamingen om af te zien van hun taal - in hun contacten met hun Franstalige landgenoten - verminderd is, en daarmee ook hun kennis van het Frans. Voor internationale contacten zijn we wel bereid onze moedertaal te verlaten... ten voordele van het Engels. Het zou mooi zijn indien alle Europeanen eenzelfde goede wil aan de dag zouden leggen en in internationale contacten hun moedertaal laten voor wat ze is en zich te keren tot het Esperanto.

gvd

Taalinvloedssferen

Duits:
Duitsland, Oostenrijk, Nederland, België, Luxemburg, Denmarken, Zweden, Zwitserland, Hongarije, Tsjechië, Slovenië, Slovakije, Polen, de drie Baltische staten en Kroatië.

Engels:
Groot-Brittannië, Ierland, België, Nederland, Denemarken, Zweden, Finland, Griekenland, Cyprus, Malta, Polen, Hongarije, Tsjechië, de drie Baltische staten, Bulgarije, Noorwegen en Ijsland.

Frans:
Frankrijk, België, Luxemburg, Italië, Spanje, Portugal, Roemeni ëen Zwitserland.

[N.v.d.r.: Dit artikel is eerder verschenen in JEN150, januari-februari 2001, p. 20 *en wordt op herhaald verzoek overgenomen in Horizontaal. De in het artikel gebruikte nieuwsberichten zijn ondertussen al lang niet meer actueel en overschaduwd door de gebeurtenissen van 11 september, doch de analyse blijft uiteraard dezelfde.]*

VERTALEN VIA INTERNET

Mensen die beweren dat computers niet kunnen vertalen, zouden wel eens snel ongelijk kunnen krijgen. Op internet zijn er websites waar je direct en gratis een zin, ja zelfs een hele webpagina kunt laten vertalen.

Het vertalen gebeurt machinaal, welteverstaan. Het aantal talen waarvan en -naar vertaald kan worden, is nog wel beperkt. Meestal gaat het om Engels, Frans, Spaans en Duits. Blijkbaar zijn de technieken voor machinaal vertalen en de mogelijkheden van computers dusdanig ontwikkeld dat eenvoudige teksten online vertaald kunnen worden. Vroeger waren computers in ieder geval niet krachtig genoeg om snel in grote woordenbestanden te zoeken.
Hoe de technieken van het machinaal vertalen zelf zijn verbeterd, kan ik niet overzien. Op mijn zoektocht door het web ben ik geen artikel daarover tegengekomen.

Een goede test verzinnen om vertaalmachines op het web te vergelijken is lastig.
Ik ga simpelweg de drie bekendste vertaalmachines vergelijken door een korte (krante-)tekst te vertalen.

De drie machines zijn
- Babelfish: *babelfish.altavista.com*
- Lernout & Hauspie: *translate.lhsl.com/lhsl/* (ondertussen overgenomen door Mendez iTranslator i.s.m. Microsoft)
- Freetranslation: *www.freetranslation.com*

Ik weet overigens niet of deze drie machines qua vertaaltechnieken verschillen; het kan immers zijn dat het ene afgeleid is van de andere, of dat dezelfde basisprincipes toegepast zijn.

Het volgende tekstje heb ik van de website van de Franse krant *Le Monde* (*www.lemonde.fr*) van 25-9-2000 geplukt.

"Les premiers résultats officieux du premier tour de l'élection présidentielle en République fédérale de Yougoslavie (RFY, Serbie et Monténégro) qui s'est tenue dimanche 24 septembre, ont donné lieu à une bataille de communiqués entre les partisans du président Slobodan Milosevic et ceux du candidat de l'opposition, Vojislav Kostunica."

De Engelse vertaling van *Babelfish* is
"The first semi-official results of the first turn of the presidential election in federal Republic of Yugoslavia (RFY, Serbia and Montenegro) which was held Sunday September 24, gave place to a battle of official statements between the partisans of president Slobodan Milosevic and those of the candidate of the opposition, Vojislav Kostunica."

Lernout & Hauspie
"The first unofficial results of the first tour of the election presidential in federal Republic of Yugoslavia (RFY, Serbia and Montenegro) that was held Sunday 24 September, have given place has a battle of communicate between the partisans of president Slobodan Milosevic and those of the candidate of the opposition, Vojislav Kostunica."

Freetranslation
"The first officieux resultats of the first turn of the presidentielle l'election in federale Republique of Yougoslavie (RFY, Serbie and Montenegro) that held itself Sunday 24 September, have give place has a battle of communiqués between the supporters the president Slobodan Milosevic and those of the candidate of the opposition, Vojislav Kostunica."

Geen van de vertalingen zouden uit de pen van een engelsman vloeien, maar ze zijn wel redelijk duidelijk. De vertaling van *Babelfish* is in dit voorbeeld de beste. *Freetranslation* heeft duidelijk een beperkt vocabulair; onbekende Franse woorden worden gewoonweg in het Engels overgenomen. Maar wel moet toegegeven worden dat *Freetranslation* een beter Engels woord (`supporter') voor het Franse `partisan' heeft gevonden. Moeilijkheden met de grammatica hebben beide *Lernout & Hauspie* en *Freetranslation* ('ont donné lieu à' wordt `have given place has' - wellicht is het Franse voorzetsel 'à' verward met de persoonsvorm 'a' van 'avoir').

Text Translator English to Spanish

Type or paste text here.

(By pressing the Translate Button, I agree to the Terms & Conditions

Translate! Clear

Een Engelse tekst heb ik gevonden bij de website van *The Guardian* van 1-10-2000 gevonden *www.guardianunlimited.co.uk/international* en we blijven bij hetzelfde nieuwsonderwerp.

"Students walked out of classrooms, nurses and doctors came on to the streets and taxi drivers blocked the roads all over Serbia yesterday in preparation for a general strike. The marathon campaign of civil disobedience is due to start on Monday."

De Duitse vertaling volgens *Babelfish* is
"Kursteilnehmer gingen aus Klassenzimmern heraus, gingen Krankenschwestern und Doktoren zu den Straßen an und Taxitreiber blockten die Straßen ganz über Serbien gestern in der Vorbereitung für einen Generalstreik. Die marathonkampagne von Zivildisobedience liegt am Anfang am Montag."

Lernout & Hauspie
"Studenten gingen aus Klassenzimmern, Krankenschwestern und Ärzte machten die Straßen und die Taxi-Fahrer an blockierte die Straßen alle über Serbien gestern in Vorbereitung für einen allgemeinen Streik. Der Marathon Kampagne zivilen Ungehorsams ist wegen Anfang auf Montag."

Freetranslation
"Studenten sind aus Klassenzimmern, Krankenschwestern gelaufen und Doktoren sind auf zu den Straßen gekommen und das Taxi Fahrer haben die Straßen alle über Serbia gestern als Vorbereitung auf einen allgemeinen Streik gehemmt. Der marathon Wahlkampf zivilen Ungehorsams ist aufgrund Anfangs am Montag."

Wederom levert *Freetranslation* het slechtste resultaat. Bij deze voorbeelden kun je je afvragen hoe de vertaalmachines denken dat verschillende woorden bij elkaar horen. Volgens mij denkt *Babelfish* dat de zinssnede 'Kursteilnehmer gingen aus Klassenzimmern heraus' dat dit een bijzin is, want het past inversie toe in de daarop volgende zinssnede 'gingen Krankenschwestern und Doktoren...'.
Lernout & Hauspie heeft blijkbaar niet in de gaten dat bij 'and taxi drivers...' een nieuwe zin begint, maakt er 'die Straßen und die Taxi-Fahrer' van, en zet het bijwoord 'an' erachter dat nog resteert van het werkwoordelijk gezegde 'machten die Straßen an'.

Qua vocabulair valt *Babelfish* tegen vanwege een rare vertaling voor student, 'Kursteilnehmer', en vanwege 'Zivildisobedience'. *Babelfish* heeft de beste vertaling voor 'is due to start' (in de laatste zin van de tekst).

Als je gedetailleerd naar die zinnen kijkt, is het best wel lachwekkend. Zelf vind ik de Franse vertalingen de grappigste. Daarom vind je ze helemaal op het eind van het artikel.

Je ziet dat een vertaalmachine niet altijd een even begrijpbare vertaling geeft. Misschien moet van een *gratis* internetdienst toch al niet veel verwacht worden. Maar, een pluspunt is wel dat er *meerdere* gratis vertaalmachines beschikbaar zijn als je een vertaling niet begrijpt of vertrouwt, neem je gewoon een andere vertaalmachine! Wat misschien ook kan helpen is een vertaling laten maken naar een andere taal die je wel verstaat. Voor kwalitatievere vertalingen moet je betalen (voor betere vertaalmachines, of voor vertalers), of... toch maar iedereen Esperanto laten leren?

Fabien van Mook

P.S.1 Overigens bestaat er ook een vertaalmachientje Esperanto-naar-Engels *webalias.com/eoxx*.

P.S.2 Het Esperanto is in de jaren tachtig toegepast in een vertaalsysteem. Zie een rapport van Klaus Schubert *www.rick.harrison.net/langlab/dlt.txt* en een korte evaluatie nadat het project gestopt is, *www.magi.com/~mfettes/DLT.html*.

P.S.3 En hier dan de Franse vertalingen van de tekst uit *The Gardian:*

Babelfish
"Les étudiants ont marché hors des salles de classe, les infirmières et les médecins ont avancé aux rues et les gestionnaires de taxi ont
bloqué les routes partout Serbie hier en vue d'une grève. La campagne de marathon de la désobéissance civile est due au début le lundi."

Lernout & Hauspie
"Les étudiants sont sortis de classes, infirmières et les docteurs sont venus aux rues et chauffeurs de taxi bloqué les routes sur Serbie hier dans préparation pour un coup général. Le marathon la campagne de désobéissance civile est dû à début sur Le lundi."

Freetranslation
"Les Etudiants infirmières et les médecins sans salles de classe marchés se sont allumés aux chauffeurs de rues et taxi a bloqué les routes partout dans Serbia hier dans la préparation pour une grève générale. La campagne de marathon de désobéissance civile est grâce au début sur le lundi."

VINTRO KAJ DIAMANTOJ

Deze eerste aflevering van het jaar 2002 brengt, samen met mijn beste wensen, twee gedichten over de winter en een uitgebreide lexicale speurtocht over ditzelfde thema. Ten behoeve van de lezers die de aangeboden stof ook willen inoefenen, is deze in de vorm vraag/antwoord opgesteld. Verder komen een oefening ter opfrissing van het gebruik van -ig-, -iĝ-, -it- en -int-, lezersbrieven en ten slotte de gebruikelijke vertaalopgave.

1) Du poemoj

Januaro

Miraklo!
Nokte de l' ĉielo
Juvelo falis post juvelo.
Nun brilas sur la mortĉemizo
De l' ter' opalo ĉe turkizo,
Kaj diamanto ĉe rubeno,
Smerald', topazo kaj safiro.
Sed pleje frapas fenomeno:
Ĉe ĉiu paŝ' de l' plueniro
Jen estingiĝas cent juveloj,
Jen cent ekbrilas kiel steloj.
Prikanti devas mi la vintran
Miraklon!
Sed pro frost' mortintan
Birdeton konsternate vidas
Kaj - hejmeniri mi decidas.
M. Strümpfel

In de letterlijke vertaling:

Mirakel!
's Nachts uit de hemel
Juweel viel na juweel.
Nu schittert op de lijkwade
Van de aarde opaal naast turkoois,
En diamant naast robijn,
Smaragd, topaas en saffier.
Maar het meest valt op een fenomeen:
Bij elke stap bij (van) het voortgaan
Doven nu eens honderd juwelen uit,
Dan weer flikkeren er honderd als sterren op.
Bezingen moet ik het winters
Mirakel!
Maar een door de vorst gestorven
Vogeltje zie (ik) ontsteld
En - ik besluit naar huis te keren

Strümpfel, Martin. Sudeta germano; instruisto. Kunlaborinto de "Literatura mondo". Poemoj en *Nau poetoj* (1938). UEA-Delegito en Oelsnitz (Germanujo) en 1933-34. Mortis antaŭ la Dua Mondmilito. (Esperanta antologio p. 355 kaj p. 865).

Kanttekeningen bij het gedicht:
Vers 4: *mortĉemizo.* Roept de witte kleur van de sneeuw op en het bedelven van het leven onder de sneeuwlaag. Ook blijkt bij het doorlezen, dat het woord een verre voorbode is van de droevige ontdekking: *mortinta birdeto.*

Vers 5: *turkizo* moet eigenlijk *turkiso* zijn. Dichterlijke vrijheid wegens het rijm met *ĉemizo.*
Vers 8: *pleje* nadrukkelijker dan *plej.*
Vers 9: *plueniro = plua iro*; Over de onlogische vorm *pluen* zie verder onder Gramatiko.

Het gedicht *Januaro* is gebouwd op twee eenvoudige emoties: aan de ene kant de haast kinderlijke vreugde van de verrassing bij het opstaan - het heeft gesneeuwd! - gevolgd door de stijgende verrukking bij het zien van het wisselende geflikker van de kristallen in het licht en, aan de andere kant, de schok: een (kleine) tragedie. Wintervreugde en winter-ellende.

In tegenstelling hiermee klinkt het volgende gedicht veel minder emotioneel:
Hajko

Sub jeto zuma
balaas nun neĝkoton
mi malvarmuma.
El "8 Hajkoj"
Murata Keinosuke

vertaling: *Onder zoemende jet (straalvliegtuig)*
veeg ik nu sneeuwmodder
ik verkouden.

De haikoe: gedicht van 17 lettergrepen, verdeeld in drie regels (5-7-5 lettergrepen), en waarin een verrassende ervaring of een onverwacht nieuw inzicht wordt verwoord. Sinds de 16de eeuw klassiek in de Japanse dichtkunst (naar Verschueren).
Deze haikoe is modern (straalvliegtuig), onromantisch (sneeuwmodder) en knorrig (lawaai, vuil, ziek). En toch poëzie! Door de opgelegde vorm, die een duidelijk signaal aan de lezer is, maar ook door de sterke suggestiekracht van de karige woorden en de verrassende zinsbouw van de derde regel.
Murata Keinosuke (1910 - ?): Japano, emerito. Esperantisto de 1928. Kunlaboranto de diversaj revuoj kaj de Hajkista Klubo. (Esperanta antologio p. 716 kaj p. 856)

2) Gemo, diamanto, brilianto, juvelŝtono.
Demandoj:
Leginte la subajn difinojn el PIV, ordigu la vortojn de pli larĝasencaj al pli mallarĝasencaj (solvoj enfine).
brilianto: diamanto kun aparta tajlo (slijppatroon): plataĵo kaj facetoj)
gemo: ĉiu multekosta ŝtono, speciale kiam tajlita (geslepen) aŭ polurita (gepolijst). = juweel, edelsteen, edelgesteente
diamanto: juvelŝtono el pura, kristaliĝinta karbono
juvelŝtono (ne difinita en PIV)
Kion faras la diamantisto?
Ĉu oni tajlas nur juvelŝtonojn?

Traduku: tajlisto; tajli, tajloro, juvelujo, juvelisto, gemisto.
Atentu! Komparu 'gemo' kaj 'ĝemo'.
La tajlado de diamantoj postulas longan trejnadon.

Ne ĉio brilanta estas diamanto

3) Interludo: Diamantisto tajlas... 'tajlo' kaj aliaj '-ajl-'vortoj
Parigu per streko ĉiun "-ajl-"vorton kaj ĝian tradukon! (solvoj enfine)

ajlo	*email*
fajli	*schurk*
hajlo	*stro*
emajlo	*snit*
najlo	*nijptang*
kanajlo	*serail*
tenajlo	*look*
pajlo	*Brailleschrift*
brajlo	*hagel*
serajlo	*stofhagel*
grajlo	*vijlen*
tajlo	*nagel*

Vintro
4) Vintrodormo. *Kia estas la naturo dumvintre (diepe slaap, winterslaap)?* En (la) vintro (dumvintre) la naturo estas en profunda **letargio**.
Kiel multaj bestoj ***pasigas*** *la malvarman sezonon?* En **vintrodormado**. Ili **vintro-dormas**.
Kion oni diras pri la severa malvarmego (siberisch, heerst over het land)? Kelkfoje siberia malvarmego **regas** super la lando.

N.B. een doorgewinterde politicus:
politikisto **ĝisoste** sperta.

5) Ventoj. *Kiaj ventoj leviĝas (ijskoud, scherp, bijtend)? Kiun bruon estigas tiuj ventoj (waaien, fluiten, sissen, loeien, schoorsteen, takken van de bomen)?* Glaciaj, akraj ventoj, eĉ ventegoj, **leviĝas** *(opsteken)*. Ili blovas, **siblas** en la **kamentubo** kaj **muĝas** tra la branĉaro de la arboj.

N.B. Fluiten = **fajfi, sibli, fluti.**
Kion el la supraj tri vi faras per la buŝo? (vidu enfine).
Kaj se vi parolas dum vi havas rompitan denton?
Kaj se vi blovas en bekfluton (blokfluit)? Kiun bruon aŭdigas serpento? Kaj kuglo?

Kiel oni sin vestas ĉe tia vetero (winterkleding, bontmantels, bontmuts)? Kial tio ne sufiĉas (ijzig, snijden)? Oni surmetas dikan vintroveston. **Peltmanteloj** kaj peltĉapoj ekvideblas surstrate. Tio apenaŭ sufiĉas, kiam la vento tranĉas **glacie** (ijzig), glaciige (ijskoud makend) tra la vintrovesto.
Kiagrade la vintra vento frostigas nin (door en door)? La vintra vento frostigas nin **ĝisoste** (door en door, door merg en been).

N.B. kledingstuk: vestaĵo; veŝto = het vest.
Parenteze: kio estas **glacimonto**, glaciinsulo? (ijsberg). Kiun onon de glacimonto estas videbla super la surfaco de la maro? Kian aferon oni kutime komparas al glacimonto?

6) Frosto. *Kiel reagas la termometro ĉe frosta vetero (daalt onder nul)?* La termometro (pli ĝuste: la temperaturo) **malleviĝas** sub nulon.
Kiel ŝtonoj eĉ reagas (barsten, splijten)? Ĉe kia vetero (strenge vorst)? La stonoj eĉ **fendiĝas** ĉe **severa** frosto.
Kiel reagas la akvo (bevriezen, dikke laag ijs, water van de zee)? Pro la akra malvarmo la akvo de la riveroj **frostiĝas, glaciiĝas**. Dika tavolo da glacio kovras ĝin.
Kiel efikas la akra malvarmo sur eĉ la marakvon? La malvarmego **frostigas, glaciigas** eĉ la marakvon.
Kiel nia korpo reagas (bibberen, bevroren vingers, voeten)? Ni **frostotremas**[z]. Ni havas frostiĝintajn fingrojn kaj frostas al ni (en) la piedoj.

N.B. **frosti, frostiĝi, alfrostiĝi, glaciiĝi.**
Kiuj el la supraj terminoj respondas al jenaj difinoj?
a. fariĝi glacio. b. esti rigidigita aŭ difektita de la malvarmego. c. fariĝi solida de frosto (akvo, rivero). ĉ. esti en glaciiga aŭ malvarmega stato

Kio povas kelkfoje frostigi nian bonvolon (ruw antwoord, sarkastische opmerking, honende, beledigende, spottende, ironische woorden)? Kruda respondo, sarkasma rimarko, insultaj, ofendaj mokaj, ironiaj paroloj frostigas nian bonvolon.
Kio, en la poemo de Strümpfel, frostigis la entuziasmon de la poeto? La vido de la mortinta birdo.

7) Glatiso (ijzellaag). *Kiaj iĝas la vojoj, kiam glacipluvas (ijzelen) kaj kial (glad)?* Kiam **glacipluvas** la vojoj iĝas **glitigaj**. **Glatiso** kovras la ŝoseojn.

N.B. *Sur kia ŝoseo oni spertas nenian ŝokon dum la veturado?* Sur **glata**, ebena ŝoseo (glad, effen), *Ĉu tia ŝoseo nepre estas glitiga?* Tute ne!
Kiam vi devas ***gladi*** *(strijken) vian vestaĵon (verfrommeld)?* Kiam ĝi estas **ĉifita**.
Per kio vi faras tion (strijkijzer)? Per gladilo.

Kiu danĝero ekzistas ĉe glatiso (slipgevaar, slippen*)?* Ĉe glatiso ekzistas **jordanĝero, glitdanĝero,** la veturiloj povas **jori**, flanken gliti.
Kion oni faru por eviti tiun jordanĝeron, por ***regi*** *(beheersen) tian malagrablan situacion (slipcursus, spijkerbanden, sneeuwbanden)?* Por eviti tion, oni sekvu **glitregan** kurson! Krome oni uzu **najlpneŭm(atik)ojn** kaj ne neĝpneŭm(atik)ojn.
Kiuj aliaj glaciaj meteaj (= de la meteo) fenomenoj prezentas danĝeron (stofhagel, hagel)?
Ankaŭ **grajlo** (stofhagel) aŭ **hajlo** (hagel) povas esti tre danĝeraj.
Kiam la aŭtostirantoj estas finfine kontentaj (dooien)? Kiam la frosto finiĝas, kiam **degelas**.

N.B. **degeli:** likviĝi de/pro la varmo, fandiĝi (glacio)
degeligi blokitan konton, frostigitajn kreditojn.
La **gelo**= poezie: frosto

8) Neĝo. *En kiu formo la neĝo falas (sneeuwvlokken)?* Neĝeroj (neĝoflokoj).

Kiel falas la neĝo, kiam ĝi rapide kovras la teron (dicht)? Ĝi falas dense.
Kun kio oni ofte komparas la neĝtavolon? Kun mantelo kovranta la teron.
Kiu danĝero ekzistas en la montaro post granda neĝofalo? En la montaro ekzistas danĝero de **lavango**.
Kio estas bezonata por senneĝigi la vojojn (sneeuwploeg)? Por **senneĝigi** la vojojn estas bezonata **neĝplugilo**.
9) Vintra plezuro (wintervermaak). *Kiel oni povas amuziĝi sur la glacio (schaatsen)?* Oni povas sketi, glitkuri. *Kion oni devas surmeti (alligi) tiucele?* Oni surmetas la **glitŝuojn** (la glitilojn, glitkurilojn, sketilojn [angle: skates]) kaj amuziĝas sur la **glacio**. *Prefere ĉe kia vetero oni sketu (klaar, zonnig vriesweer)?* Ĉe **hela,** suna kaj frosta vetero

N.B. rulsketilo = rulglitilo (rolschaatsen); gliti: (uit)glijden; glisi: een glijvlucht maken; glisilo: zweefvliegtuig; gladi: strijken.

Kion oni povas fari sur la ***deklivoj*** *(hellingen; sleeën, skiën)?* Sur la deklivoj oni **sledas** aŭ skias. *Kion oni uzas tiucele (slede, ski's)?* Oni uzas sledon (glitveturilon, **luĝon** Zwitserse slee) aŭ skiojn.
Kiel la infanoj amuziĝas (sneeuwpop, sneeuwballen)? La infanoj konstruas **neĝpupon** kaj ludas per **neĝbuloj**.

10) Festoj. *Kion oni festas dumvintre en multaj landoj?* En multaj landoj oni festas Kristnaskon kaj la Novan Jaron.
Kion oni tiam sendas perpoŝte kaj al kiu? Al amikoj kaj familianoj oni sendas siajn novjarajn (kaj eventuale kristnaskajn) bondezirojn.
Kio estas ege agrabla dum tiuj festoj (festijn, kring, kerstboom, open haard)? Estas ege agrable, kiam oni povas permesi al si etan **festenon,** en familia aŭ amika **rondo**, ĉirkaŭ la kristnask-arbo, dum en la **fajrejo** brulas la **ŝtipoj** (houtblok, Latijn 'stipes').

N.B. ŝtiparo: brandstapel, ŝtuparo: trap (vgl. stoep, stap, Duits Stufe).

Karnavalo. *Kion oni faras okaze de Karnavalo (zich vermommen, volksvermaak)?* Dum karnavalo oni **sin maskovestas** kaj parton prenas en la popola amuziĝo.

> Ĉie estas varme, sed hejme plej ĉarme

11) Kaj plie... frostigado, fridigado, kongelado
Interludo:
Parigu per streko la nomojn de la procedo de konservado kaj la atingotajn temperaturojn!

fridigado	-2°-5°
superfrostigado	-18°
frostigado	-24°
kongelado	-40°

12) Tradukekzerco Testu vian memoron!
(solvoj en la indikata n-ro!)
1- Het slijpen van diamanten vergt een lange opleiding (nr. 2).
2- Veel dieren brengen het koude seizoen in diepe winterslaap door (nr. 4).
3- Een scherpe wind stak op en loeide in de schoorsteen (nr. 5).
4- Door de strenge vorst bevriest zelfs de zee (nr. 6).
5- Op zo'n dikke laag ijs kan men goed schaatsen (nrs. 7+9).
6- De houtblokken branden in de haard terwijl de wind in de schoorsteen loeit: oost west, thuis best! (nrs. 10+5).

---

13) Gramatiko
"Ĉe ĉiu paŝ' de l' plueniro"
In vers 9 van het gedicht van samideano Strümpfel (zie nr 1) staat de samenstelling *plueniri*. *Pluen*: wordt onlogisch gevormd naar het model *supren, eksteren* en dgl. Ook door Zamenhof gebruikt. Het bijwoord *plu* (verder, meer, langer) duidt op een voortduren, ook in de ruimte, en niet op het doel van een beweging. *Supren* betekent naar boven, *eksteren* naar buiten, dus zou *pluen* betekenen: 'naar voort'(!), 'naar verder'(!)
Kompletigu laŭ neceso (solvoj enfine) **:**

a 'Frosta vetero' estas glaci--e malvarma vetero.
b Sarkasma rimarko frost--as ĉian entuziasmon.
c Printempe la glacio fand--as.
ĉ Ne forgesu prizorgi viajn frost--ajn piedfingrojn!
d Li kuŝ--is la mort--an birdon en la kristal--an neĝon.
e Pro la minaco de bankroto oni frost--is ĉiujn kreditojn.
f Sed, danke al la revigl--o de la ekonomio, oni povis degel--i ĉiujn blok--ajn kontojn.
g Antaŭ ol lev--is la ventego, oni senneĝ--is la ŝoseon.
ĝ La ŝtipoj brul--as en la fajrejo; ĉu ankaŭ vi povas brul--i ŝtipojn en via domo?

MEN SCHRIJFT ONS
A.P. Logvin, Oekraïens dichter. Ik dank de heer Viktor Pajuk uit Ternopil, Oekraïne, voor de melding dat A.P. Logvin, de dichter van het gedicht "Muziko", dat ik besproken heb in de aflevering van september 2001, niet een Rus maar wel een Oekraïner was.
Nogal lang, lang genoeg. In beide gevallen zegt het Esperanto *sufiĉe longa, sufiĉe longe*. In veel talen wordt een onderscheid gemaakt door twee verschillende woorden te gebruiken of door de wisselende volgorde (Frans 'assez long, long assez'). Als de context duidelijk is kan men voor 'nogal' *iom* zeggen of het verkleiningssuffix *-eta* gebruiken: *La koridoro estis iom longa, longeta. La konversacio daŭris iom longe, longete.* De nuance is natuurlijk niet helemaal dezelfde, maar het is nu eenmaal zo dat talen om verschillende redenen niet honderd procent congruent zijn. Het Nederlands heeft b.v. geen specifieke woorden om het onderscheid weer te geven tussen de ontelbare afleidingen op *-ota* en *-enda*. B.v. *legota libro* te lezen (dat zal gelezen worden), *legenda libro* te lezen (dat moet gelezen worden). Voor afleidingen op *-inda* is het Nederlands beter voorzien dan b.v. het Engels of het Frans: *leginda libro* een lezenswaardig boek.
Balci (3) De heer Ru Bossong merkt op dat in het tijdschrift *La Mevo,* waarvan hij jarenlang redacteur was, doorgaans de term *nuptodanco, nuptodanci* gebruikt werd. De nuance 'danco' is daarbij niet onbelangrijk, zegt hij, *pro tio, ĉar ĉiu specio havas siajn specialajn agojn kaj moviĝojn per kiuj la*

masklo (la virseksa birdo) klopodas forlogi la femalon al pariĝo. Een afdoend argument, dunkt mij.

VERTAALOPGAVE

Frits Abrahams: Eeuwig

uit NRC Handelsblad 15/10/2001

Volmaakte zaterdagmiddag, de laatste van het jaar.

Ik zit op een bankje aan de Binnenkant, een grachtkant die tot aan de Montelbaanstoren loopt, een van de mooiste plekjes van Amsterdam. Aan de overkant van het water, in de richting van het Centraal Station, is de koepel van de Sint Nikolaaskerk te zien.

Even verderop belegeren dagjesmensen Amsterdam, maar hier is het nog rustig. Vlak achter mij verrijst de imposante bruine burcht van het Gemeentelijk Vervoerbedrijf. Rechts van mij ligt een cyperse kat op de kap van een blauwe Volvo te slapen.

Als ik nu mijn fototoestel bij me had, zou ik misschien én kat én brug én koepel in één beeld kunnen vatten. Gelukkig heb ik het niet bij me. Want de mensen geloven je toch niet. Dat klinkt bitter, en zo bedoel ik het ook.

In Rome fotografeerde mijn vrouw een cyper die op een hellinkje bij het Colosseum brokjes zat te eten. De kat keek op toen ik 'Nu' riep en werd vervolgens letterlijk vereeuwigd. Want een betere, onvergankelijkere foto van een cyper-die-brokjes-bij-het-Colosseum-eet valt er niet te maken. Op de voorgrond die lichtelijk verbaasde kat, achter hem de klassieke, reusachtige ruïne.

Het tijdelijke ontmoet het eeuwige.

We moeten er rijk van kunnen worden. Als ik met deze rubriek niet meer verder kan, wil ik met die foto de markt op van het Romeinse ansichtkaartenwezen. Hier in Nederland krijg je toch maar stank voor dank, want iedereen die we deze foto trots laten zien, zegt: 'Het is zeker *een computermontage*.'

Niemand kan zich voorstellen dat dit middelmatig getalenteerde echtpaar tot zo'n meesterwerk in staat is. Trouwens, voor mij zou een computermontage moeilijker te maken zijn dan een foto.

ANTWOORDEN EN UITWERKINGEN

2) Gemo, diamanto ktp.

Gemo, juvelŝtono, diamanto, brilianto

Diamantisto tajlas, poluras aŭ vendas diamantojn.

Ne, tajlisto tajlas ankaŭ ekz. ŝtonojn, maŝinpecojn kaj...ŝtofojn! (fare de tajlisto aŭ de la tajloro mem).

tajlisto edelsteenslijper, coupeur, tajloro kleermaker, tajli knippen (stof), slijpen (edelsteen)

diamantslijper diamanttajlisto

juvelo: juweel, juvelujo: juwelenkistje skatolo destinita por enteni juvelojn; juvelisto, gemisto: juwelier.

gemo; edelgesteente, ĝemo (Frans gémir, geindre; kermen, jammeren, zuchten).

Het is niet alles goud wat er blinkt

3) Interludo: Diamantisto tajlas... 'tajlo' kaj aliaj '-aijl-'vortoj

ajlo look, fajli vijlen, hajlo hagel, emajlo email, najlo nagel, kanajlo schurk, tenajlo nijptang, pajlo stro, brajlo Brailleschrift, serajlo serail (paleis), grajlo stofhagel (Frans grésil), tajlo snit.

N.B. tajlo snit, slijpen ≠ talio taille (van lichaam, rok enz.)

5) Fajfi, sibli, fluti: per la buŝo: fajfi; rompita dento: sibli; bekfluto: fluti; serpento: sibli; kuglo: sibli.

Glacimonto: unu naŭono de glacimonto estas videbla. Aferon, kies pli granda parto restas kaŝita, oni komparas al glacimonto.

6) Frosti, frostiĝi ktp.:

a glaciiĝi; b frostiĝi; c alfrostiĝi; ĉ frosti

11) Interludo: fridigado ktp.:PIV Sup.:: **fridigado** procedo de konservado de nutraĵoj en temperaturo inter 2° kaj 5°C.

frostigado: same per malvarmigado ĝis minus 24°C.

superfrostigado: same ĝis minus 40°C. **kongelado**: same je minus 18°C.

13) Gramatiko: kompletigu laŭ neceso.

a glacie / glaciige; b frostigas; c fandiĝas; ĉ frostiĝintajn; d kuŝigis, mort(int)an, kristaliĝintan; e frostigis; f reviglîĝo, degeligi, blokitajn; g leviĝis, senneĝigis; ĝ brulas, bruligi.

Voorbeelduitwerking van vorige vertaalopgave. Belastingparadijs Liechtenstein

uit NC HandelsbladM, juli 2001, p. 60.

La administranto de la havaĵoj (kapitaloj, posedaĵoj), la advokato, la politikisto, la bankestro (bankiero), la monarko (princo?), kaŝe ili ĉiuj konsentas (konfesas): multo malĝustis en Liechtenstein.

Estas vere, ke (Veras, ke) la kritiko de la eksteruloj estis senkompata, sed ĝi estis solide fondata (-ita). Iuj konfidatoj (Estis konfidatoj, kiuj) tute malatentis (ignoris =niet willen weten/, tute ne atentis) la regulojn.

Ili ne faris (plenumis) enketon pri la antecedentoj de novaj klientoj, akceptis krimajn klientojn (kp. PIV: kriminala = koncernanta la krimojn), ili estis pretaj (pretis) servi kiel masko por dub(ind)aj transakcioj.

'La sistemo funkci(ad)is tiom longe kiom (tiel ... kiel) bankoj povis fidi, ke la advokatoj aŭ la administrantoj starigis (PIV) la identecon de siaj klientoj.

Tio (tute) klare ne okazis,' diras la monarko sobre. 'Iuj kontrolis, aliaj tion preterlasis (ignoris). Kiel kliento vi povis ĉiaokaze eviti tion (ne submetiĝi al tio)'

Kiam Mario Frick estis ankoraŭ registara estro (registarestro), li spertis, kiom mankhave la internacia jura asisto funkcias.

Kiam eksterlanda registaro okaze de suspekto pri krima aktiveco petis informojn, la advokatoj de la suspektitoj disponis ne malpli ol naŭ eblecojn por apelacii kontraŭ interŝanĝo de informoj.

'En la praktiko aliaj ŝtatoj (landoj) tute ne pet(ad)is ian ajn juran asiston', rakontas Frick, 'ĉar ili sciis anticipe, ke ili ne sukcesos (ke ili ne povas esperi ian sukceson). Liechtenstein ne kunlaboris, do absolute nenio okazis.'

Post la adapto de la leĝaro ekzistas (restas) ankoraŭ du eblecoj (por) apelacii kontraŭ decido pri inform(don)ado (informtransdon(ad)o). Laŭ Frick la jura asisto al aliaj landoj progresive (iom post iom) disvolviĝas. Vere spektaklaj la rezult(at)oj de la alpaŝo al (la) financa kriminaleco ne estas. La pasintan jaron ses homoj estis arestataj, inter kiuj duonjaron poste nur du ankoraŭ estis enkarcerigataj en la vilaĝa malliberejo (prizono) de Triesen.

Uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen: Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal, België.

5a Eŭrop-Unia Esperanto-Kongreso.

VERONA 2002
5a Eŭrop-Unia Esperanto-Kongreso
23-28 aŭgusto 2002
Efektiva lingva egaleco: rajto de la Eŭropanoj

Organiza Komitato
Verona Esperanto-Grupo, CP 1616, 37100 Verona, Italio
e-poŝto: esperantoverona@adriacom.it
p.æ.k. 25673328
kasisto s-ro Sergio Antoniazzi,
Via Brigata Casale 1, 37131 Verona, Italio.
(Al la sama poŝta konto oni povas pagi pere de banko al BANCOPOSTA, CIN L, ABI 07601, CAB 11700)
Oni povas pagi rekte al la O.K. (per p.ĉ.k. aŭ per ĉeko al la kasisto) aŭ pere de sia Landa Asocio; sendu pagon kaj aliĝilon al la sama adreso (kun fotokopio de la pag-atesto)

Post dek jaroj eŭropaj esperantistoj denove kunvenas en Verono.

En la Eŭropa Unio teorie validas la principo ke ĉiuj oficialaj lingvoj de la Unio estas samrajtaj, sed la praktiko instruas ke en multaj realaj situacioj la parolantoj de iuj lingvoj havas privilegian pozicion kompare kun la parolantoj de la ceteraj lingvoj. Tio estas konsekvenco de la nekontestebla fakto ke estas tre malfacile kaj multekoste labori per multaj lingvoj. La uzado de komuna neŭtrala laborlingvo, kiu al neniu donu privilegion, povos alproksimigi la Eŭropanojn al situacio de efektiva lingva egalrajteco. Tio ĉi estas ĝuste la temo de la 5a Eŭrop-Unia Esperanto-Kongreso okazonta en Verono de la 23a ĝis la 28a de aŭgusto 2002: "Efektiva lingva egaleco: rajto de la Eŭropanoj". Partoprenos en tiu ĉi kongreso homoj el la diversaj regionoj de Eŭropa Unio, kaj ankaŭ el aliaj eŭropaj landoj.

La eŭropaj esperanto-kongresoj.

Jam en 1992, ĝuste 10 jarojn antaŭe, Verono gastigis Eŭropan Esperanto-Kongreson, kiu estis fakte kongreso de esperantistoj de la landoj apartenantaj al la Eŭropa Komunumaro. Sekvis aliaj kongresoj, je du- aŭ tri-jaraj intervaloj, organizitaj sur la sama geografi-politika bazo kaj intertempe la Eŭropa Komunumaro fariĝis Eŭropa Unio; do tiaj kongresoj alprenis la pli ĝustan nomon "Eŭrop-Uniaj Esperanto-Kongresoj". Post la unua en Verono (Italio) en 1992, la dua okazis en Parizo (Francio) en 1995, la tria en Stutgarto (Germanio) en 1997, la kvara en Ostendo (Belgio) en 2000 kaj nun la kvina revenos al Verono en la jaro 2002. Tiuj kongresoj estas organizitaj de lokaj komitatoj sub la aŭspicioj de Eŭropa Esperanto-Unio, la kupola organizaĵo, kiu kunligas la landajn esperanto-asociojn de la landoj de Eŭropa Unio por komuna agado rilate al la instancoj de E.U.. Okazos altnivelaj prelegoj kaj debatoj pri la kongresa temo, sed ne mankos ankaŭ alitemaj altnivelaj prelegoj. La Komitato de Eŭropa Esperanto-Unio kunveno labore kaj landaj esperanto-asocioj povos havi siajn apartajn kunvenojn

La ŝekspira urbo de julieta kaj romeo!

La turisma parto estos aparte prizorgata kaj la kongresanoj povos ĝui la belaĵojn de antikva norditalia urbo, kun ĝia historio kaj ĝiaj tradicioj, kaj de la regiono Venetio. Unu tago estos dediĉita al revivigo de la legendo de Julieta kaj Romeo.

Provizora programo

Vendredo, la 23a de aŭgusto

09.30	Gazetara konferenco.
10.00-12,30 /	
15.00-18.30	Akceptado de la kongresanoj
16.00-19.00	Unua kunveno de la EEU-komitato (ne publika)
17.00	Inaŭguro de ekspozicioj
20.00	Interkona vespero.

Sabato, la 24a de aŭgusto

10.00-12.30	Solena kongresa malfermo. Estos invitita la Prezidanto de UEA.
14.00-19.00	Naciaj kunvenoj. Eventualaj aliaj laborkunvenoj.
21.00	Bankedo

Dimanĉo, la 25a de aŭgusto

08.30-09.30	Diservo en Esperanto (en preĝejo San Luca aŭ San Zeno)
10.00-12.00	Prof-ro John Wells prelegos pri la kongresa temo
12.00-13.00	Aperitivo
15.00-16.00	Dua kunveno de la EEU-komitato (ne publika)
14.30-16.30	Alp-adria ronda tablo
17.00	Malsuprenirо de paraŝutistoj en la ĝardenojn de la Arsenalo
18.00	Koncerto de la muzikbando de la Aerarmeo en la ĝardenoj de Arsenalo
21.00	Lirika koncerto

Lundo, la 26 de aŭgusto

La tuta tago estos dediĉita al Romeo kaj Julieta.

09.30-11.30 Prof-ro Humphrey Tonkin, eksa universitata rektoro en Hartfordt (Usono), specialisto pri Ŝekspiro, prelegos pri la dramo Romeo kaj Julieta.

12.00 Akcepto ĉe la urbodomo de la delegitaroj reprezentantaj la urbojn ĝemeliĝintajn kun Verono.

15.00-18.00 Publika kunveno pri la agado de EEU, raportoj de la EEU-Komitato, diskuto kaj aprobo de rezolucioj.

18.15-19.30 Recitado en Esperanto de selektitaj pecoj el Romeo kaj Julieta de Ŝekspiro en la korto de la "Domo de Julieta" aŭ de Mercato Vecchio ("Malnova bazaro").

20.30 Ni iru vespermanĝi kune kun Julieta. Servos ĉe la tabloj kelneroj en kostumoj de la tempo de Julieta kaj akompanos samepokaj muzikoj.

Mardo, la 27a de aŭgusto

09.30-11.30 Vizito al la Nova bazaro de fruktoj kaj legomoj. Posttagmeze: Krozado sur la Garda Lago per ekskluziva ŝipo (same kiel okazis en Verona '92) Merkredo, la 28a de aŭgusto

09.10 Fermo de la kongreso

11.00 Ekskurso al Venecio per trajno - Forveturo de la stacidomo "Verona Porta Nuova". Jaŭdo, la 29a de aŭgusto

Pluaj ekskursoj por tiuj, kiuj deziros plilongigi la restadon en Verono, se sufiĉe menditaj.

Aliĝ-kotizoj en eŭroj

La kotizoj diferenciĝas laŭ du landgrupoj:

B) Ĉiuj landoj escepte de tiuj sub B (kat. 1 ordinara kaj 2 reduktita).

B) Iamaj socialismaj landoj de orienta Eŭropo; ĉiuj landoj de Azio, escepte de Israelo, Japanio kaj Korea Resp.; Afriko kaj Latina Ameriko (kat. 3 ord. kaj 4 red.). Junuloj (ĝis 30-jaraj), kunuloj de kongresanoj kaj handikapuloj pagas reduktitan kotizon.

Por ĉiu aliĝperiodo sekvas la kotizoj laŭ kategorioj en la jena ordo:
1 (Landoj A - Ordinara) / 2 (Landoj A - Reduktita) / 3 (Landoj B - Ordinara) / 4 (Landoj B - Reduktita)

Kotiztabelo:

- ĝis 15 sept. 2001 : 60 / 30 / 36 / 18 eŭroj
- ĝis 31 dec. 2001 : 70 / 35 / 42 / 21 eŭroj
- ĝis 31 mar. 2002 : 80 / 40 / 48 / 24 eŭroj
- ĝis 31 maj. 2002 : 90 / 45 / 54 / 27 eŭroj
- poste : 100 / 50 / 60 / 30 eŭroj

(Infanoj ĝis 10-jaraj kaj akompanantoj de handikapuloj aliĝas senpage)

Aliĝilo

Familia nomo:...................................

Persona nomo:......................................viro/virino (forstreku unu)

Adreso: (nacilingve, latinlitere)...

Lando:..............................

Tel.-n-ro (kun prefikso)................ Faks-n-ro.......................

e-poŝto:................................

Mi pagis ...... eŭrojn por aliĝo en kat.....
(ĉe kat. 2 kaj 4 indiku la motivon de la redukto:
junulo - kunulo - handikapulo; forstreku la nevalidajn)
Al la organiza komitato per p.ĉ.k / per ĉeko / kontante

Al mia landa asocio.................................. (forviŝu la nevalidjn)

Dato.................... Subskribo............

Vi povas kopii la ĉi-supran aliĝilon, plenigi ĝin kaj sendi ĝin per ordinara poŝto al la Organiza Komitato:

Verona Esperanto-Grupo, CP 1616, 37100 Verona, Italio
aŭ e-poŝte al esperantoverona@adriacom.it

Misschien ben je al lang geabonneerd op MONATO of wens je om één of andere reden geen abonnement voor jezelf. Overweeg in dat geval of je dan toch geen abonnement kunt nemen en dat aan iemand anders schenken... de woorden van Kep Enderby indachtig, dat de Esperantosprekers met geld in het westen die zonder geld elders ter wereld zo daadwerkelijk steunen. De Vlaamse Esperantobond doet dat via zijn "Abonhelpa Fonduso de MONATO".

EEN SCHOOL ZONDER GRENZEN.

In Oostende komen de laatste jaren veel kandidaat-vluchtelingen toe. Deze mensen hebben vaak jonge kinderen en deze kinderen moeten naar school! Niet gemakkelijk, als je bedenkt dat ze geen van allen Nederlands spreken of begrijpen! Soms spreken de ouders een paar woorden Duits of Engels, maar veelal spreken ze enkel hun moedertaal!

Toen wij in de Stedelijke Basisschool Hendrik Conscience echt niet meer wisten hoe we die mensen konden uitleggen wat er in ons schoolreglement stond, dat de kinderen op donderdag gaan zwemmen en dus een badpak, badmuts en handdoek moeten meebrengen, dat de kleuters voor een feestje verkleed moeten worden .... kwam een leerkracht die de internationale taal Esperanto spreekt, met de oplossing! Zij zocht, via het internet, 'samideanoj' in het thuisland van de kinderen, vertaalde (met hulp van de Oostendse esperantogroep La Konko) het schoolreglement, de keuzeformulieren godsdienst/zedenleer, de papieren van het CLB, de mededelingen van de directie en van de leerkrachten..... en stuurde alles door naar haar vrienden (want dat werden het!). Zo kunnen de leerkrachten toch, weliswaar op een wat omslachtige manier, met de ouders communiceren. Soms moet er niet alleen worden vertaald, maar moeten er ook dingen worden uitgelegd. Zo werd in het Russisch, het Albaans, het Jugoslavisch en het Servisch uitgelegd wie Sinterklaas is (was), hoe het feest gevierd wordt thuis en op school....enz. Allemaal vertaald door wat in mooi Nederlands heet 'Native speakers'... Het is maar een tijdelijke oplossing natuurlijk, want Nederlands leren is een noodzaak, maar de ouders voelen zich meteen veel meer thuis in de school en het werk van de juf of meester wordt toch een klein stukje eenvoudiger.
Voor de Esperantosprekende leerkrachten (er zijn er al 2 op school!) is het vooral leuk, omdat ze vroeger nogal eens hoorden"Wat kan je daar nu mee doen?" Voor de leerlingen vanaf het derde leerjaar, is het een aanmoediging om, tijdens de middagpauze, de lessen esperanto te gaan volgen!

Het schoolteam van de Hendrik Conscienceschool te Oostende

ESPERANTO DRINGT DOOR... IN KRUISWOORDPUZZELS.

Wie geregeld kruiswoordpuzzels oplost, is ze vast al wel eens tegengekomen: drie letters, opgave: *kunsttaal*. Je hebt het al geraden, het juiste woord is *IDO*. Dat hadden de volgelingen van het verbeterde Esperanto vóór op de oorspronkelijke taal. Door de korte naam, met nog twee klinkers erin op de koop toe, werd die uiterst geschikt als gaatjesvuller - een soort polyfila - voor kruiswoordraadsels. Dezelfde opgave voor een woord van negen letters, komt niet zo vaak voor.

Begin november had het kruiswoordraadsel in Knack echter als opgave *Esperanto Wereldvereniging*; drie letters. Wie niet bekend is met het Esperanto, zal het hier moeilijk mee gehad hebben. De oplossing was immers niet de afkorting van de Nederlandstalige naam (EWV, of zoiets), maar de enige, echte, officiële benaming, *UEA*, van *Universala Esperanto Asocio*. Drie klinkers om een gaatje te vullen. Voor kruiswoordraadsels is zo'n woord een luxe zonder weerga.

Zou de meerwaarde van het Esperanto eindelijk tot de grote massa doordringen?

gvd

MISTRADUKO

Okaze de itala-franca renkontiĝo la itala ĉefministro Silvio Berlusconi deklaris:
"Quando l'Italia assumerà la presidenza, l'euro sarà diventato familiare ai Paesi che lo avranno adottato e penso che sarà una forte calamita calamita per gli altri, "
Tio estas. "Kiam Italio alprenos la prezidantecon de EU, eŭro estos fariĝinta familiara en la landoj ĝin adoptintaj, kaj mi opinias ke ĝi estos forta altira magneto por la ceteraj".

Hodiaŭ franca gazeto titolis ke laŭ Berlusconi eŭro estos granda katastrofo por la landoj kiuj ne estos adoptintaj ĝin. La gazeto evidente faris konfuzon inter la itala vorto "calamita", kiu estas **(altira) magneto** kaj la vorto "calamità" (kun akcentosigno sur la lasta a) kiu estas **"katastrofo, malfeliĉego"**
Amuze, ĉu ne?

Umberto Broccatelli
Redaktoro de "l'esperanto", organo de Itala E-Federacio
Prezidanto de Eŭropa Esperanto-Unio

ESPERANTO-CULTUUR:

EEN MYTHE OF DE REALITEIT?

Floréal (Flo) Martorell (uit Toulouse, Frankrijk) is een bekend Esperanto-spreker die zeer begaan is met de Esperanto-muziek-cultuur. Gedurende één week (12 - 17 november) heeft hij een 5-tal Vlaamse clubs bezocht om er de geschiedenis van de Esperanto-muziek voor te stellen. Met behulp van een professionele installatie liet hij geluidsfragmenten horen van het begin van deze eeuw, via het Esperanto-kabaret van de jaren '50 tot de recentste muziekontwikkelingen van deze 21e eeuw.

Reeds vanaf 1980 is hij actief met muziek bezig, hij stichtte toen een muziek-oefenstudio in Donneville (bij Toulouse), maar nadat hij in 1987 Esperanto leerde, besloot hij beide passies te combineren. Reeds in 1988 werd de platenmaatschappij Eurokka opgericht en in 1990 de onderverdeling Vinilkosmo (voor Esperanto-muziek), samen met het tijdschrift Rok-gazet'. Dit prestigieus blad bespreekt de Esperanto-muziek, publiceert recensies van nieuwe muziek-CD's enz.

Flo is directeur van de firma Vinilkosmo, redacteur van de Esperanto-afdeling van radio FMR in Toulouse (die elke woensdag in het Esperanto te beluisteren is van 16h00 tot 17h00 op 89.1 MHz). Het internetadres is: *www.radio-fmr.net/esperant/index.html*

Verder is hij de hoofdorganisator van de KAFE-festivals (Kultura kaj Arta Festivalo Esperanta), waar naast muziek, ook nog andere cultuurverschijnselen aan bod komen.

De voordracht te Antwerpen (zie foto onderaan) was uiterst boeiend, uiteraard door de muziekfragmenten, maar zeker ook door de sympathieke manier waarop hij het geheel wist te brengen.

Lode Van de Velde

Zoekt U informatie over Esperanto?
Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140 – B-2000 Antwerpen
Tel.: 03 234 34 00 E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be
Fax: 03 233 54 33 http://www.esperanto.be

NIEUWSBRIEF

Taalproblematiek

Thailand
'Het is belangrijk dat je hun taal spreekt en jezelf niet opdringt, zoals de Amerikanen al jaren doen in het Midden-Oosten. Ik herinner mij het eerste contact met een rijstboer. Terwijl ik een uiteenzetting van een uur gaf, zat de man aandachtig te knikken. Achteraf bleek dat hij geen woord Engels sprak. (Xavier Kegels, ontwerper van de merken Laurent David, Kipling en Hedgren, Financieel-Economische Tijd, 12.10.2001)

Vlaamse school kampt met plaatsgebrek door succes in Wallonië
'In tien jaar tijd is het leerlingenaantal fors gegroeid. Wij zijn nu verantwoordelijk voor 375 leerlingen, waarvan er 60 % uit Wallonië en Frankrijk komen. Hun ouders weten dat een goede kennis van het Nederlands een sterke troef is.' (Directeur Bruynooghe van basisschool 'De Polyglot' uit Spiere-Helkijn, Het Laatste Nieuws - WV, 17.10.2001)

Engels nog geen lingua franca
Slechts 10 % van de Duitsers en van de Fransen die een job zoeken, spreekt vlot Engels. (Studie van Manpower, L'Usine Nouvelle, overgenomen door Vacature, 20.10.2001)

FBI en CIA recruteren vertalers
In het kader van de enqu^te rond de aanslagen van 11 september zijn het FBI en de CIA dringend op zoek naar vertalers uit het Arabisch, het Farsi en het Patchun. (Le Figaro, overgenomen door Vacature, 20.10.2001)

Tolken gestraft
Twee Iranese tolken kregen zware gevangenisstraffen omdat ze in 2000 gewerkt hadden op een conferentie in Berlijn waar de hervormingen in Iran besproken werden. (www.aiic.net; Meetings International, oktober 2001)

Harry Potter
De productiemaatschappij Wagner weigerde de Harry Potter-film in het Catalaans te vertalen, ondanks het aanbod van de Catalaanse regering om de kosten te betalen. De maatschappij blijft bij het standpunt om niet te vertalen naar minderheidstalen. (Manuel Pancorbo, <mpancorbo@wanadoo.es>, via ret-info)

Duitsland: vreemde talen in het lager onderwijs
In bijna alle Duitse scholen wordt reeds vanaf het derde leerjaar Engels (in sommige streken Frans) aangeleerd. De onderwijzers hebben echter meestal niet de nodige opleiding en sommigen vrezen dat een slecht aangeleerde vreemde taal uiteindelijk meer kwaad dan goed zal doen. (Der Spiegel, 48/2001)

Europese Unie
Discussiëren, informatie inwinnen en informatie verstrekken over de taalproblematiek in de EU is mogelijk op een officiële website over dit themawww.europa.eu.int/futurum/forum/. Vooral de lijsten 2, 5, 7, 9, 11, 12, 13 en 15 zijn interessant. (GP)

Esperanto
Op <www.xs4all.be/~rotsaert/bib/> (voorlopig adres) kunnen Esperanto-bibliotheken de lijst publiceren van boeken en tijdschriften die in hun collectie ontbreken. Zo kunnen andere biblioteken hun overbodige exemplaren uitwisselen. Deze dienst staat niet alleen open voor de grote biblitoheken; ook kleine bibliotheken en priv,-personen kunnen er gebruik van maken.

Soros
Teodoro Shvarc (of Tivadar Soros, vader van Georges, beursspeculant en Paul, wetenschapper) was in de jaren 1920 in Hongarije medestichter van het tijdschrift en de uitgeverij 'Literatura Mondo'. Hij schreef twee boeken, 'Modernaj Robinzonoj' over zijn ervaringen als krijgsgevange tijdens de eerste wereldoorlog, en 'Maskerado' over de tweede wereldoorlog. Van dit laatste boek verschenen onlangs een heruitgave in het Esperanto en een vertaling in het Engels door Humphrey Tonkin. (ret-info; bespreking in Esperanto, oktober 2001)

China: Engels voor Esperanto
Na enkele succesvolle experimenten zoekt de Esperantovereniging van de stad Jilin (kokosoto@263.net, www.kokosoto.org) 4 tot 8 Engelstalige esperantosprekers die samen met het aanleren van het Engels ook het Esperanto bekendmaken. Verblijf en administratieve formaliteiten worden geregeld door de vereniging; er is een bescheiden vergoeding voorzien. (ret-info)

Hulpmiddelen voor Esperanto-onderwijs
De Amerikaanse 'Esperantic Studies Foundation' (www.esperantic.org) bouwt een gegevensbank op met informatie over en een beoordeling van de leermiddelen die voor het Esperanto-onderwijs bestaanwww.edukado.net. (IPR, via ret-info)

CLUBPROGRAMMA'S

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFOpagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

La Pioniro

Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.
Bijeenkomst 29 januari en 26 maart, telkens om 20 uur in C.C. De Werf, 4e verdieping, zaal 3.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

vrjdag 4 jan: Nieuwjaarsreceptie
vrijdag 11 jan: Kristin Tytgat: "De islam in de Aziatische republieken van de ex-Sovjet-Unie"
vrijdag 18 jan: Jaarvergadering
vrijdag 25 jan: Ed Borsboom uit Nederland": Leven en werk van de Franse Esperanto-schrijver Raymond Schwartz"
vrijdag 1 feb: Wim de Smet: De studiegroep "Perspectief"
vrijdag 8 feb: Renato Corsetti uit Italië,de voorzitter van de Wereld-Esperantobond over de bond, zijn problemen en zijn toekomst.
vrijdag 15 feb: André Staes"Wie trekt de kar van Zamenhof?"
vrijdag 22 feb: Eddy Raats, voorzitter van de Vlaamse Esperantobond "Fascinerend Ierland"
vrijdag 1 maart: Olöf Österby uit Ierland "De Ierse taal" (in het Nederlands)

Meer details over het programma kan je vinden op de WEB-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Ook telefonisch kan je je op de hoogte stellen van het programma van een specifieke avond.

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Ook in Brussel komen Esperantosprekers geregeld samen, zowel Nederlands- als Franstaligen, onder hen ook enkele Europese ambtenaren. Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan daar eens een kijkje gaan nemen.
Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur. Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT

La Progreso

Iedere 4de vrijdag van de maand clubvergadering in ons lokaal "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02.
Vrijdag 25 jan.: jaarvergadering en gezellig etentje
vrijdag 22 feb.: gewone clubvergadering; programma nog niet vastgelegd

Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/gent.

HASSELT

Esperanto-klubo Hasselt

Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT

La Erikejo

Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. 03 666 42 58.
Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE

Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK

– ROESELARE – TIELT

Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk. Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.

Maandag 28 januari in het auditorium van het stadsbiblitoheek, Leiestraat 30: Kennismaking met E-videocursus 'Mazi en Gondolando' en met enkele CD's met actuele E-muziek. Op deze avond nodigen wij speciaal de deelnemers aan onze recente cursus uit.

Maandag 25 februari
Wij gaan verder met enkele CD's en stellen ook een aantal E-tijdschriften voor.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

LEUVEN

Esperanto 3000

Zoals altijd organiseren wij op de eerste en de derde woensdag van de maand onze vervolgcursus. Van 20 uur tot 22 uur zetten de cursisten de puntjes op de i van hun Esperanto. Elke tweede woensdag van de maand is er de Vespero 3000: een voordracht in het Esperanto.
9 jan.: Helena Van der Steen brengt verslag uit over haar reis naar Namibië.
13 feb.: Myriam Van der Steen vertelt over "Veiligheid op het werk".

Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

Voor actuele informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze web-pagina : www.esperanto.be/esperanto3000

23/02/2002: **feest ter gelegenheid van de Semajno de Internacia Amikeco. LET OP: DIT JAAR GAAT HET FEEST DOOR IN 'DE WAAG', studentenwoonwijk Arenberg 10, Heverlee.**
Vanaf 9 uur ben je er welkom. Om 10 uur start de jaarvergadering van FEL. Diegene die liever iets anders doen kunnen de inwendige mens versterken in onze cafetaria of deelnemen aan de zoektocht door Leuven.
Na het middagmaal kan je naar voordrachten luisteren, deelnemen aan een quiz of aan de zoektocht door Leuven of gezelschapsspelletjes spelen.
Nadat we allen gesmuld hebben van het heerlijke avondmaal en het daarop volgende dessertenbuffet, kan je deelnemen aan het ludieke avondprogramma.
De activiteiten op het feest zijn alle gratis met uitzondering van de wandelzoektocht waarvoor je een bescheiden som moet neertellen. Ook voor het middag- en avondeten met uitgebreid dessertenbuffet moet je betalen. Maar zoals altijd zijn de maaltijden heel verzorgd en uitermate goedkoop.
Inschrijven is niet verplicht, maar wel aan te raden. Dit kan bij Roger Goris: Rue Menada 44, 1320 Hamme-Mille, telefoon 010/86.01.12, r.goris@pi.be. Je kan hier ook terecht voor een gedetailleerde wegbeschrijving.

LONDERZEEL

Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande,

Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of:
J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

OOSTENDE

La Konko

Tweewekelijkse gespreksavond van 19-21 u op 7 en 21 jan, 4 en 18 feb, 4 mrt.
Les 1e jaars elke week, niet op 29 jan en 5 mrt.

zaterdag 12 jan, 19u: Nieuwjaarsfeest met verslag vorig werkjaar
maandag 25 feb, 19u: diavoordracht Karpathos en Kassos, eilanden van de Dodekanissosgroep (Griekenland) door Roland en Georgette Wellecomme

De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool "Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58.
E-mail: la.konko@tijd.be
Cursus 1e jaar telkens op dinsdag 19-21u, behalve op vakantiedagen.

La Konketoj

Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

PEER

Nord-Limburga Esperanta Societo NOLIMES

De club is om administratieve redenen in Peer gevestigd, maar koos een overkoepelende naam omdat zij heel Noord-Limburg als haar werkterrein beschouwt. Voor inlichtingen over de club of het programma: Henri Schutters, voorzitter, Panhovenstraat 10, 3990 Peer-Grote Brogel, tel.: 011 63 55 92, 0476 81 93 67. E-mail henri.schutters@skynet.be.
Jan Doumen, secretaris en ondervoorzitter, Peerderbaan 81, Hechtel-Eksel, tel. + fax: 011 73 20 47, E-mail: pieter. doumen@tijd.com.
Elke 2de en 4de dinsdag van de maand is er een clubvergadering.

TIENEN

La Hirundo

Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.
Andere activiteiten gaan door bij F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen
maandag 26 nov.: Maandelijkse avond.
vrijdag 28 dec.: Kerstavond

TURNHOUT

Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM

Merkurio

Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

2 jan.: komuna legado
16 jan.: lingva ludo

DIAMONTAGE

Maandag 25 februari 2002, om 19 uur in zaal "La Konko"

Diamontage met gesproken tekst over twee Griekse eilanden van de Dodecanessos (een eilandengroep) Karpathos en Kassos, voor de meeste Griekenlandliefhebbers onbekend. Vakantie is voor velen een mooi hotel met zwembad, zonovergoten stranden, helder zeewater, blauwe lucht, vele aangename terrasjes en lekker eten, maar met een rugzak het gebergte intrekken, bergdorpen bezoeken, slapen bij de bevolking, dorpsfeesten bijwonen en zich dicht bij de natuur voelen, dát is pas vakantie! Dankzij de drang naar dit alles, zijn wij in september 2001 voor de derde keer teruggereisd naar Korpathos en Kassos. Daarom besloten we, voor de tweede keer, deze diamontage te draaien, in het bijzonder voor de mensen die de beelden niet hebben gezien. Wie dus van dit alles houdt, van cultuur en klederdracht, mag die montage zeker niet missen.

Wij hopen op veel belangstelling.

Wylleman Georgette en echtgenoot Roland

NIEUWJAARSFEEST

Bij La Konko Oostende feesten wij graag, dat is geweten! Dus doen we dat ook in het nieuwe jaar!

Op zaterdag 12 januari 2002, om 19 uur gaan we eerst samen tafelen. Daarna zullen we genieten van een 'amusementsprogramma' (met sketches, zang ...) waar enkele 'konkanen' al druk voor in de weer zijn.

U kunt, net als vorige jaren, weer kiezen tussen aan kaasschotel (350 fr, jeugd slechts 150 fr.) en een koude vleesschotel (400fr. Voor de vleesschotel kunnen we de prijs niet halveren, maar 2 kinderen of jongeren kunnen wel één schotel delen, als ze dat verkiezen!) Natuurlijk is weer alles inbegrepen; we zorgen voor verschillende broodsoorten, er is wijn, bier, koffie, frisdrank... Alles naar believen!

Graag vóór 7/1 het geld storten op rekening 850-8835110-57 (vergeet niet te vermelden voor hoeveel personen, en wat u verliest kaas of vlees) Eventueel kunt u, ten laatste op 8/1, ook telefonisch bestellen (en ter plaatse betalen) op het nr. 0473/528418.

We verwelkomen u graag vanaf 19 uur!

Contactadressen van Esperantoclubs in Vlaanderen en Nederland

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.

ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.

ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be

BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.

DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.

DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.

DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.

DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, E-post: abuys@wxs.nl

EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.

ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.

GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.

GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.

HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.

HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.

HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.

HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.

'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.

HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.

KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.

KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.

LEUVEN *Esperanto 3000* R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-mail: r.goris@planetinternet.be

LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.

MIDDELBURG zie KAPELLE

OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-mail: la.konko@tijd.com.

PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be

ROESELARE zie KORTRIJK

ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.

TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.

TIELT zie KORTRIJK

TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@euronet.be

VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.

WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.

ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lode@fel.esperanto.be.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59 – Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Eddy Raats (Voorzitter), Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem. Tel.: 03 289 01 61. E-post: eddy@pandora.be

Flory Witdoeckt (Ondervoorzitter), Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: 059 70 29 14; Fax: 059 80 23 42. E-post: flory@witdoeckt.be

Johan Van Eenoo (Ondervoorzitter), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel./Fax: 050 55 07 12. E-post: dancanto@xs4all.be.

Lode Van de Velde (Secretaris), Huikstraat 39, B-2000 Antwerpen. Tel.: 0486 47 83 45. E-post: lode@fel.esperanto.be

Roland Rotsaert (Kassier), Visspaanstraat 97, 8000 Brugge. Tel.: 050 33 00 04. E-post: rotsaert@esperanto.be

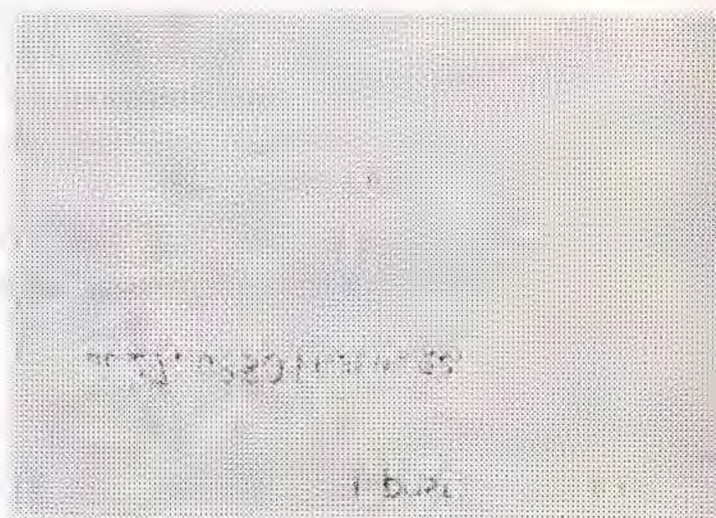
Walter Vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: 059 70 29 14. E-post: flory@witdoeckt.be

Ivo Durwael, Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: 03 440 30 92. E-post: ivo@fel.esperanto.be

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

33ste jaargang 2002/6 (193)
januari - februari

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen